

سرگذشت پول کاغذی در افغانستان

Banker - شصت و هشت سال پیش در سال ۱۳۱۸ خورشیدی، بانک مرکزی افغانستان (د افغانستان بانک) در کابل تاسیس شد و در ۲۶ دلو همان سال، این بانک پولهای جدیدی را به چاپ رساند.

کد خبر: 49086

ساعت ۱۶:۱۰ - ۲۱/۵/۱۳۹۳

به گزارش بنکر (**Banker**)، با چاپ پولهای کاغذی (اسکناس) جدید، پول افغانستان که برای اولین بار در دوران امان الله خان به چاپ رسیده بود، وارد مرحله نوینی شد. شاید این بهانه خوبی برای پرداختن به سرگذشت اسکناس افغانی باشد. زیرا افغانستان ممکن است از معدود کشورهایی باشد که با تغییر پادشاهان و حکام، پولها نیز همانند پرچمها و نمادها تغییر می کند.

دوره امانی:

اولین اسکناس افغانی در سال ۱۲۹۸ خورشیدی منتشر شد.

اولین پول کاغذی (اسکناس یا بانکوت) افغانستان در سال ۱۲۹۸ خورشیدی در دوره امان الله خان به ارزش یک روپیه کابلی به چاپ رسید.

در سمت راست این پول، نماد حکومت افغانستان (محراب و منبر) و در وسط آن نشان حکومت امانی و در سمت چپ، عبارت "یک روپیه کابلی" به زبان فارسی نوشته شده بود.

در پایین این پول به فارسی نوشته شده: "در جمع خزانه های دولت، نوت هذا (این اسکناس) به مبلغ مندرج اش منظور است".

یک سال بعد، همین اسکناس بار دیگر تجدید چاپ شد، ولی در رنگ و شماره سریال آن تغییر به وجود آمد.

تجدید چاپ روپیه کابلی

سال بعد، باز هم یک روپیه کابلی ولی بدون شماره سریال به چاپ رسید. در همان سال پولهای جداگانه ای به ارزش ۵، ۵۰ و ۱۰۰ روپیه کابلی به چاپ رسید که تا سال ۱۳۰۴ خورشیدی این پولها رواج داشت.

در سال ۱۳۰۴ اصلاحاتی در پول افغانی به وجود آمد. قبل از این تاریخ در هر ناحیه افغانستان اوزان و مقادیر جداگانه ای رایج بود به طور مثال، سیر کابل (هفت کیلو) با سیر سایر شهرهای افغانستان متفاوت بود و این تفاوت برای مردم مشکلاتی را به وجود آورده بود.

با اصلاحاتی که صورت گرفت، اوزان افغانستان به سیستم متریک در آمد و بعد از این تاریخ بود که واحد پول افغانستان، از "روپیه" به "افغانی" تبدیل شد.

اولین پول با واحد افغانی در سال ۱۳۰۴ خورشیدی به ارزش ۵ افغانی منتشر شد. "دولت علیه افغانستان" عنوانی بود که به این پول اضافه شد.

تا سال ۱۳۰۷ خورشیدی که پایان عمر حکومت امانی بود، پنج نوع اسکناس ۵ افغانی، سه نوع اسکناس ۱۰ افغانی و دو نوع اسکناس ۵۰ افغانی دیگر منتشر شد.

نوشته های این پولها که تا پیش از آن فقط به زبان فارسی بود، به سه زبان فارسی، پشتو و فرانسوی افزایش یافت. همچنین در شماری از اسکناسهای دوره امانی، ارزش هر پول، افزون بر زبانهای فارسی و پشتو، به زبانهای ازبکی و اردو نیز نوشته شده بود.

تعدادی از این پولها شماره سریال داشت و تعدادی هم بدون شماره سریال منتشر شد.

در حکومت حبیب الله خان کلکانی، پول جدیدی منتشر نشد و همان پولهای دوره امان الله خان، با مهر مخصوص شاه جدید دوباره جریان پیدا کرد.

در پشت و روی این اسکناسها، سه نوع مهر دیده شده است. پولهایی که روی آنها نشان حبیب الله کلکانی دیده شده، یک نوع ۵ افغانی، ۱۰ افغانی، ۵۰ افغانی و ۳ نوع یک روپیه کابلی دوران امانی است.

اما در این اسکناسها، در جایگاه نشان حکومتی آن، مهر حبیب الله خان با عبارات "خادم دین رسول الله" حک شده بود.

در سال ۱۳۱۲ خورشیدی، ظاهرشاه به قدرت رسید و یک سال بعد هم بانک ملی افغانستان با سرمایه ۳۵ میلیون افغانی معادل ۳/۵ میلیون دلار تاسیس شد.

همزمان با تاسیس این بانک، اولین پولهای دوران ظاهر شاه منتشر شد. این پولها در واحد های ۲، ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰ و ۱۰۰ افغانی منتشر شد و عنوان آن از دولت علیه به "دولت شاهی افغانستان" تغییر یافت.

در سال ۱۳۱۸ چاپ پول افغانی وارد مرحله دیگری شد. در این سال به پیشنهاد عبدالمجید زابلی "د افغانستان بانک" تاسیس شد و سرمایه دولت از بانک ملی به این بانک انتقال یافت.

در ۲۶ دلو سال ۱۳۱۸، این بانک برای اولین بار اسکناسهایی در واحد ۲، ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰، ۱۰۰، ۵۰۰ و ۱۰۰۰ افغانی را به چاپ رساند.

سری اول چاپ اسکناس در زمان ظاهر شاه

با تاسیس "د افغانستان بانک" عبارات و واژه های فارسی از اسکناسها حذف شد. در این دوره، تغییرات مهمی نیز در این پولها به وجود آمد، به گونه ای که تصویر شاه بر روی پولها اضافه شد و نوشته های فارسی از روی پولها حذف شد که این روش تا هنوز ادامه دارد.

در پولهای جدید دوره ظاهر شاه، به جای عبارت "دولت شاهی افغانستان" نیز، عبارت "د افغانستان بانک" اضافه شد.

تا پیش از آن تاریخ، بزرگترین اسکناس افغانستان، ۱۰۰ افغانی بود، اما از آن پس، اسکناسهای ۵۰۰ و ۱۰۰۰ افغانی نیز اضافه شد.

در سال ۱۳۲۷ خورشیدی دومین سری از پولهای دوران ظاهرشاه با تغییراتی که باز هم در آن صورت گرفت به چاپ رسید. در سال ۱۳۴۰ سری سوم و در سال ۱۳۴۶ سری چهارم اسکناسهای ظاهر شاهی به چاپ رسید.

در دوره داوود خان، طرح اسکناسها یکسان بود با به قدرت رسیدن داوود خان در سال ۱۳۵۲ خورشیدی، از مهمترین تغییراتی که در چاپ پول به وجود آمد، اضافه شدن نشان جمهوری به جای نشان شاهی و تصویر داوود خان به جای تصویر شاه برکنار شده، در اسکناسها بود. در آغاز دوره جمهوری (سال ۱۳۵۲)، یک سری اسکناس ۱۰، ۲۰، ۵۰، ۱۰۰، ۵۰۰ و ۱۰۰۰ افغانی با طرح یگانه اما رنگهای گوناگون چاپ شد.

- نشان خلق در اسکناسهای دوره خلقی ها در دوره حکومت کمونیستی احزاب خلق و پرچم نیز، اسکناسهای افغانستان تغییرات گسترده ای یافت. در دوره های پیشین، با تغییر هر حکومت، تصویر حاکم یا پادشاه وقت به پولها اضافه می شد، اما مهمترین تغییر پولها در دوره کمونیستی، حذف چهره شخص اول کشور بود. عکسها و طرحهایی با مفاهیم کارگری، از جمله صنعت و زراعت، به پولهای دوره کمونیستی اضافه شد. در دوره پرچمی ها، نشان حکومتی از اسکناسها حذف شد. در دوره حکومت خلقی ها (نور محمد تره کی و حفیظ الله امین) در سال ۱۳۵۷، نشان حکومتی "خلق" بر بالای اسکناسها جای گرفت، اما با روی کار آمدن پرچمی ها در سال ۱۳۵۸، برای اولین بار، نشان رسمی بانک مرکزی افغانستان (دافغانستان بانک) جایگزین نشانه های حکومتی در اسکناسها شد. این روش در دوره های بعد نیز ادامه یافت و تا هنوز، نشان رسمی بانک مرکزی افغانستان، بر بالای اسکناسها خودنمایی می کند. کوچک شدن اندازه اسکناسها، از دیگر تغییرات پولی در دوره کمونیستی بود.

نشان خلق در اسکناسهای دوره خلقی ها

در دوره پرچمی ها، نشان حکومتی از اسکناسها حذف شد

دوره مجاهدین:

در دوره مجاهدین، ارزش پول افغانی به شدت کاهش یافت با روی کار آمدن مجاهدین در افغانستان، باز هم اسکناسها دستخوش تغییر شد. اما مهمتر از آن، سقوط قابل ملاحظه ارزش پول افغانی در مقابل ارزهای خارجی بود. کاهش ارزش پول و چاپ پولهای بدون پشتوانه، باعث افزایش حجم پول در بازار شد و در نتیجه، اسکناسهای ۵۰۰۰ و ۱۰۰۰۰ افغانی هم برای نخستین بار، به جمع اسکناسهای افغانی پیوست. در دوره مجاهدین، همچنان که بخشهای مختلف افغانستان توسط گروههای مختلف اداره می شد، پول واحد نیز جای خود را به دو نوع پول با ارزش متفاوت داد. افزون بر پولهایی که توسط حکومت برهان الدین ربانی در کابل منتشر می شد، گروه شبه نظامی ژنرال عبدالرشید دوستم نیز که در شمال افغانستان تسلط داشت، پولهایی با همان طرح و رنگ منتشر و وارد بازار می کرد که در بازار به پول "دوستمی" معروف بود و ارزش کمتری در برابر پولهای کابل داشت. مردم و بازاریان، این پولها را، از تغییرات جزئی و سهوی که در رنگ آنها به وجود آمده بود و شماره مسلسل مندرج بر روی پولها می شناختند. در دوره مجاهدین و با کم ارزش شدن پول افغانی، سکه نیز از دور خارج شد.

اسکناس دوره حامد کرزی، با هولو گرامهای امنیتی منتشر شد. در زمان طالبان در افغانستان پولی به چاپ نرسید و همان پولهای دوره مجاهدین با فراز و فرود ارزش، کاربرد داشت. در سال نخست دوره حکومت بعد از طالبان نیز که در میان برخی مردم به دوره کرزی معروف است، همان پولهای دوره مجاهدین رواج داشت. مهمترین گامی که در دوره جدید، در جهت ثبات پولی و کاستن از تورم برداشته شد، جمع آوری پولهای سابق و چاپ پولهای جدید، با ارزشی معادل هزار برابر پولهای قبلی بود. در این دوره، هر افغانی جدید، با هزار افغانی سابق معاوضه شد و این امر، نقش زیادی در کنترل تورم پولی و افزایش ارزش پول افغانی در برابر ارزهای خارجی داشت. چاپ پول به ارزش یک، دو و پنج افغانی نیز که از زمان مجاهدین از دور خارج شده بود، بار دیگر رایج شد، اما اسکنهای پنج هزار و ده هزار افغانی، از دور خارج شد.

پولهای "دوره حامد کرزی" نیز همانند دوره های قبل، با تغییراتی در طرح، رنگ و اندازه همراه بود. به اسکناسهای این دوره، برای اولین بار، نوارهای براق و گرافهای "هولوگرام"، به منظور جلوگیری از جعل پول اضافه شد.

دولت افغانستان امیدوار است به روش دیرین تغییر پول با تغییر دولت پایان داده باشد.

دولت جدید افغانستان امیدوار است با چاپ پولهای جدید، به روش دیرین تغییر پول با تغییر دولت پایان داده باشد. به همین منظور در پولهای این دوره، از عکس شخصیت ها استفاده نشده، و عباراتی که نشانه یک دوره یا یک حکومت خاص باشد، به کار نرفته است. چنین روشی، دو دهه پیش از دوره حامد کرزی، در حکومت های کمونیستی و مجاهدین نیز به کار رفته بود، اما باز هم با تغییر حکومت، پولها نیز تغییر کرد. اکنون باید دید که آیا پولهای جدید، خواهد توانست به سردرگمی نظام چاپ و نشر اسکناس در افغانستان پایان دهد یا خیر؟

بانکهای افغانستان

1. افغانستان بانک
2. پشتنی تجارت بانک
3. بانک ملی

4. بانک زراعت

5. بانک صنعت

تجارت داخلی و خارجی افغانستان در سال 1977 م (1356 ش) بالغ بر 740 میلیون دلار می گردید با تمام بدبختی های اقتصادی ، باز هم مردم افغانستان گرسنه نیستند چون گرسنه وقتی بیشتر احساس گرسنگی می کند که سیری را در کنار خود مشاهده کند . از این رو در افغانستان بیشتر امراض سوء تغذیه ، تیر کلوز ، محرقه و ... مشاهده می گردد. امراض روانی ، افسردگی ، سرطان ، چندان به چشم نمی خورد و مردم افغانستان به مرض خودکشی دچار نمی شدند چون هنوز سیستم اقتصادی ابتدایی رنگ اصلی خود را نباخته است. ایمان به تقدیرات الهی ، صبر و قناعت دوی بسیاری از بدبختی ها شده است.